

Jensen gymnasium Lund
Box 111 24
100 61 Stockholm

Jensen Education
Box 111 24
100 61 Stockholm

Beslut
2010-10-08
1 (5)
Dnr 40-2010:270

Kvalitetsgranskning av Jensen gymnasium i Lunds kommun

Skolinspektionens beslut

Skolinspektionen har granskat hur elevers möjligheter att nå målen påverkas av arbetsmetoder inom ramen för självstudier/eget arbete. Skolinspektionen har identifierat följande område där åtgärder behövs för att förbättra verksamheten:

- Jensen gymnasium Lund bör tydliggöra hur strävansmålen anger inriktningen i skolans arbete med självstudier.

Rektor och huvudmannen har ansvar för att Jensen gymnasium Lunds förbättringsområde åtgärdas. Redovisning ska lämnas till Skolinspektionen senast tre månader från den dag beslutet meddelas. Skolinspektionen kommer då att följa upp beslutet.

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan Jensen gymnasium i Lunds kommun

Bakgrund

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan under perioden den 15 mars till den 31 oktober 2010. Granskningen av Jensen gymnasium Lund ingår i detta projekt. Övergripande iakttagelser och slutsatser inom området kommer att redovisas i Skolinspektionens kvalitetsgranskningsrapport Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan.

Övergripande information om och projektplan för kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning>).

Syftet med kvalitetsgranskningsprojektet är att granska hur elevernas möjligheter att nå målen påverkas av arbetsmetoder inom ramen för självstudier/eget arbete. För att leva upp till styrdokumentens krav på individanpassning går skolorna olika vägar. Inom den regelbundna tillsynen har Skolinspektionen fått intrycket att ett vanligt sätt är att öka andelen självstudier/eget arbete. Arbetssättet ställer stora krav på elevers förmåga att planera och genomföra studier med begränsad lärarhandledning. Hur skolor arbetar med självstudier/eget arbete ter sig mot denna bakgrund som ett viktigt granskningsområde. Vid avslutat projekt ska de granskade skolornas förhållningssätt gällande självstudier/eget arbete ha synliggjorts och bedömts mot de krav som ställs i författ-

ningarna men också med stöd av forskningsresultat och beprövad erfarenhet. Detta förväntas bidra till att dessa skolor fortsättningsvis arbetar med självstudier/eget arbete med en hög måluppfyllelse och inom ramen för definitionen av undervisningstid. Projektets resultat kommer även att spridas till skolor och huvudmän som inte deltagit i studien och förväntas där ge samma effekt som i de granskade skolorna.

Granskningen tar sin utgångspunkt i följande frågeställningar:

- Ger skolans sätt att anordna självstudier eleverna möjlighet att nå målen?
- Ger självstudierna utrymme för att anpassa undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar och behov?
- Upplever eleverna att de får det stöd och den stimulans de behöver?

Motivering till beslutet

Ger skolans sätt att anordna självstudier eleverna möjlighet att nå målen?

Skolinspektionens regelbundna tillsyn har visat att det blivit allt vanligare att organisera undervisningen i form av självstudier. Denna undervisningsform är vanligare i vissa skolor än i andra. Mycket tyder vidare på att begreppet undervisningstid är föremål för en relativt fri tolkning. Det kan också konstateras att självstudier/eget arbete organiseras på olika sätt. Det nationella målet att elever i gymnasieskolan ska nå minst godkänt betyg i samtliga kurser som ingår i deras studieplan är långt ifrån uppnått i svensk gymnasieskola. Arbetsformer och arbetssätt påverkar måluppfyllelsen i hög grad. Undervisningsmetoden självstudier kräver god planering och förberedelse av både lärare och elever. Forskningen visar att elever från studievana hem hanterar de outtalade krav som ställs i självstudier/eget arbete, medan elever från mindre studievana hem i större utsträckning är beroende av interaktion med läraren.

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Beskrivning av skolans kunskapsresultat
- Erbjuds den garanterade undervisningstiden
- I vilken utsträckning använder skolan självstudier
- Hur är självstudierna upplagda
- Hur förbereds eleverna för att klara självstudier
- Bidrar självstudier till att elever avbryter utbildningen
- Hur arbetar skolan med mål att sträva mot i arbetsformen självstudier

Jensen gymnasium Lund startade sin verksamhet höstterminen 2009 och samtliga elever går i årskurs 1. Det finns därför inte några kunskapsresultat avseende genomsnittlig betygspoäng, behörighet till högskolan etc. Enligt rektorn och lärarna har eleverna på naturvetenskapsprogrammet och samhällsvetenskapsprogrammet i huvudsak nått

minst betyget Godkänt på de kurser som hittills har avslutats. De avbrott som har förekommit under första läsåret har haft andra orsaker än skolans arbetssätt.

Skolan använder ett system med blockläsning där kurser koncentrationsläses och eleverna får mer sammanhängande tid till hemuppgifter och läxor. Tanken är att eleverna ska kunna klara av sitt skolarbete på dagtid. Undervisningstid läggs ut i förhållande till den garanterade undervisningstiden.

Enligt rektorn och lärarna har skolan inte självstudier i den meningen att eleverna utför självständigt arbete utan lärares fysiska närvaro. I de flesta kurser finns inslag av självständigt arbete men läraren finns alltid tillgänglig för eleverna. I huvudsak startar alla lektioner med gemensam samling och någon form av genomgång även om eleverna sedan arbetar självständigt. Enligt alla intervjuade är variationen i undervisningen det som är viktigt.

Lärarna uppger att inslaget av självstudier/eget arbete beror på kursens innehåll. Det är enligt lärarna svårare med eget arbete i kurser där eleverna inte har förkunskaper om innehållet eller om det är mycket stoff. Då är det bättre med gemensamma genomgångar.

Av intervjuerna framgår att de flesta elever är vana vid självständigt arbete sedan sin grundskoletid. Eleverna får en introduktionsvecka i årskurs 1 om bl.a. studieteknik och tidsanvändning i gymnasieskolan. Eleverna har också coacher (mentor) som på coachtid tar upp bl.a. studieteknik. På elevernas schema finns dessutom positioner då de får mental träning. Rektor menar att denna träning skapar motivation hos eleverna och därför förbereder dem på att ta ansvar för sitt eget arbete i samband med självstudier.

Lärarna på Jensen gymnasium Lund presenterar oftast ett förslag till självstudier och eleverna upplever att de får tydliga instruktioner inför ett självständigt arbete och att arbetet är kopplat till mål och betygskriterier. Av intervjuerna framgår dock att strävansmålen i kursplaner och läroplanen inte tydliggörs i självstudier även om de egentligen utgör en grund för självstudier. Det saknas en gemensam pedagogisk diskussion om strävansmålen inverkan på undervisningen och varför man har självstudier. Enligt Skolinspektionens bedömning bör Jensen gymnasium Lund tydliggöra hur strävansmålen anger inriktningen på skolans arbete med självstudier för att ytterligare öka kvaliteten i undervisningen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Jensen gymnasium Lund använder sig av självstudier utifrån läroplanens och kursplanernas mål så att eleverna får ett ökat ansvar för sina studier. Eleverna förbereds också väl för arbetet med självstudier. Skolan genomför självstudier på ett sådant sätt att eleverna ges möjlighet att nå målen i respektive kurs. Skolan bör dock tydliggöra hur strävansmålen anger inriktningen i skolans arbete med självstudier.

Ger självstudierna utrymme för att anpassa undervisningen efter elevernas individuella förutsättningar och behov?

Individanpassning av undervisningen till varje elevs förutsättningar är en bärande tanke i styrdokumentet för gymnasieskolan. Vikten av elevernas möjligheter att utöva inflytande över undervisningen och ta ansvar för studieresultaten betonas i läroplanen. För att leva upp till dessa krav går skolorna olika vägar. Skolinspektionens regelbundna tillsyn ger intrycket att ett vanligt sätt är att öka andelen självstudier/eget arbete. Innebär detta i realiteten att undervisningen individanpassas? Har eleverna inflytande över självstudierna. Studier visar i motsats till detta att elevers uppfattning av att behärska skolans tidsplanering är låg.

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Hur stor är elevernas tillgänglighet till lärare
- Har eleverna inflytande över arbetet med självstudier
- Har skolan en pedagogisk idé med självstudier
- Bedrivs självstudierna individuellt eller i grupp

Enligt eleverna finns lärarna alltid tillgängliga under lektionstid och under skoldagen. Lärarna uppger också att de finns tillgängliga för eleverna. Enligt alla intervjuade har eleverna ett stort inflytande över självstudier. Lärarna kan låta eleverna välja arbetsform, självstudier eller gemensam klassundervisning, vilket innehåll de vill arbeta med i en fördjupningsuppgift, hur redovisningen ska göras och om arbetet ska göras enskilt eller i grupp. Samtidigt menar lärarna att de också styr i vissa fall så att eleverna prövar olika arbetsformer och arbetssätt. Det finns ingen gemensam pedagogisk idé med självstudier i skolan men lärarna visar stor medvetenhet om att självstudier i många fall behövs för att elever ska nå målen i kursplaner och i läroplanen.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att arbetet med självstudier i Jensen gymnasium Lund ger goda möjligheter att anpassa undervisningen efter elevernas individuella behov framförallt genom det inflytande som eleverna ges i val av innehåll, arbetssätt och arbetsformer.

Upplever eleverna att de får det stöd och den stimulans de behöver?

Avsikten med självstudier är att utveckla elevernas förmåga till analys och vetenskapligt tänkande. Detta ska ge eleverna stimulans och möjligheter att utvecklas efter sina förutsättningar. Upplever eleverna detta och får de stöd och hjälp i arbetet med självstudierna?

Under denna rubrik behandlas följande bedömningspunkter:

- Vilket stöd erbjuder skolan de elever som har svårigheter med självstudier
- Upplever eleverna att självstudierna är lärarledda
- Känner eleverna sig stimulerade av självstudier

Skolan erbjuder schemalagd stöd tid för eleverna. Tiden är öppen för alla elever som vill ha hjälp med sina studier och elever som är i behov av särskilt stöd ska, enligt individuell överenskommelse, närvara. Både elever och lärare menar också att lärarna alltid är tillgängliga för de elever som behöver stöd. Lärarna är uppmärksamma på elever som har svårt att påbörja sitt arbete. Elevernas coacher har också ansvar för att uppmärksamma de elever som får svårigheter i skolarbetet. Eleverna upplever att självstudierna är lärarledda. De tycker att det är bra och stimulerande med självstudier. Eleverna framhåller att det är variationen i undervisningen som är viktig eftersom man lär sig på olika sätt.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att skolans arbete med självstudier genomförs så att eleverna upplever det stimulerande. Skolan tar också ansvar för att ge de elever som behöver stöd i arbetet med självstudier ett bra stöd.

Uppföljning

Vid redovisning till Skolinspektionen i samband med uppföljningen, ange vilka åtgärder som vidtagits och vilka åtgärder som eventuellt planeras. Ange även tidplan för planerade åtgärder och ansvarig för genomförandet. Redogörelsen kan sändas per e-post. Ange Skolinspektionens diarienummer (Dnr 40-2010:270) vid kommunikation med myndigheten angående granskningen.

I ärendets slutliga handläggning har undervisningsråden Barbro Nässén och Cecilia Hanö samt utredare Anders Nilsson deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Björn Persson
Avdelningschef

Viveca Serder
Enhetschef/Föredragande

Bilaga

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan

Skolinspektionens granskning av Självstudier/tidsanvändning i gymnasieskolan

De bedömningar som Skolinspektionen gör inom ramen för granskningen grundar sig på de författningar som reglerar gymnasieskolan.

I 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna finns en bärande tanke om individanpassning och elevernas möjligheter att utöva inflytande över undervisningen. Där finns också mål att sträva mot när det gäller elevernas förmåga att överblicka större kunskapsfält och utveckla en analytisk förmåga och ett alltmer vetenskapligt sätt att arbeta och tänka.

I gymnasieförordningen regleras den garanterade undervisningstiden och begreppet undervisningstid definieras som "tid för arbete som planerats av lärare och elever tillsammans och som eleverna genomför under en lärares ledning". I samma förordning anges också att elevernas skolarbete skall förläggas måndag–fredag och skall vara så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (detta gäller dock inte fristående skolor).

Dessutom grundar sig granskningen på forskningsresultat och beprövad erfarenhet inom området. I en forskningsöversikt om individualisering i undervisningen konstateras att den individualisering som framför allt är framträdande i skolan är ansvarsindividualisering i form av självstudier. Trots att styrdokumentet specificerar att det är viktigt att ta fasta på att elever lär på olika sätt beskriver forskningen att skolans undervisningsstrategier snarare har krympt än vidgats under årens lopp. Dessutom framgår det att en hög andel individuellt arbete får till följd att eleverna blir mindre engagerade i skolarbetet och att det också finns ett samband mellan en ökad andel eget arbete och sämre studieresultat. Annan forskning lyfter fram betydelsen av en aktiv och pådrivande lärare som förmår att utforma undervisningen så att den fungerar för olika elever och därmed har en positiv inverkan på resultaten.

I en kunskapsöversikt av undervisningen i naturorienterade ämnen i den svenska grundskolan visar Skolverket att eget undersökande inte gynnar elevers lärande och förståelse av naturvetenskap. Kunskapsöversikten beskriver i stället att lärarstöd är viktigt, och att undervisning där elever förväntas upptäcka saker själva är ineffektiv. Skolverket menar att detta resultat stämmer väl överens med den internationella forskningen på området. I den nyligen publicerade rapporten "*TIMS Advanced*" framgår det att svenska elever på gymnasiet kraftigt försämrat sina resultat i matematik och fysik. Skolverket lyfter det faktum att svenska elever ägnar relativt mycket tid åt individuellt arbete på lektionerna som en möjlig bidragande orsak.

I Skolverkets rapport "*Självkänslan och skolans vardag*" berörs ämnet tidsanvändning och dess koppling till elevers arbetssituation och självstudier. Elevernas svar på en enkätstudie som redovisas i rapporten tyder på att eleverna inte klarar av att planera i tillräcklig utsträckning. Det är även tydligt från studien att skolmotivationen ökar med ökande behärskning av tidsplanering.